

Kelt: 2022. marc. 25.

Tárgy: **Dr. Jan Roskovec habil. bír.**

Váž. pan
Prof. ThDr. Martin Prudký,
předseda habilitační komise
Evangelická teologická fakulta UK
Černá 9
115 55 Praha 1

Věc: Oponentura habilitační práce ThDr. Jana Roskovce, PhD.

ThDr. Jan ROSKOVEC, PhD.: *Evangelium podle Jana. Komentář v řadě: Český ekumenický komentář k Novému zákonu 4*, Praha 2020, podaný jako habilitační práce na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy, Praha 2022, 875 str.

Habilitant Jan ROSKOVEC, PhD. podává svou habilitační práci jako teolog působící na ETF UK v Praze v oblasti vědeckéhöz výzkumu i přímé pedagogické praxe na Katedře Nového zákona. Habilitační práce jako komentář k evangeliu Janovu nese stopy zkušeného odborníka v oboru Nového zákona, jenž se již od roku 2005 profiloval přímo na katedře i v Centru biblických studií UK a AVČR, jež jako jeho ředitel vede a kde se již dlouhodobě připravují hodnotné komentáře k Novému zákonu. Do této řady českých ekumenických komentářů spadá i jeho práce. V určitém smyslu se tak plní poměrný deficit domácí výkladové literatury janovské, na druhé straně jakoby dr. Jan Roskovec trochu předbíhal dobu, neboť v jedné z nejdůkladnějších komentářových řad EKK sa právě připravuje do tisku první ze tří svazků komentáře k Janovu evangeliu, který připravuje curyšský profesor Jörg Frey. V každém případě to potvrzuje dnešní aktuálnost a důležitý mezinárodní kontext tohoto výzkumu. Výběr témata a oblasti výzkumu je pro habilitanta příležitý, neboť středobodem jeho zájmu dlouhodobě je teologie apoštola Pavla a evangelia, zvlášte výzkum v oblasti evangelia Janova, o čemž svědčí i některé jeho publikované studie. Svou obsažnou práci, jak se na důkladné komentáře patří, zpracoval na 875 stránkách, přičemž se opíral o 38 janovských komentářů a dle výběru více než 260 uvedených podrobnějších studií a pramenů, nevyjímaje tzv. dotykovou literaturu, jež se bohatě prolína obsažnými poznámkami pod čarou.

Habilitant se ve své práci věnuje problematice Janovy teologie v kontextu jeho celého evangelia, což odborně rezebírá formou obšírného komentáře. Nevyhýbá se klíčovým problémům, s jimiž je při takovém úkolu potřeba se vyrovnat. Členění a dispozici své práce dělí na dvě velké části: *Z Betánie do Betánie* (1,1-10,42) a *Od vzkříšení do vzkříšení* (11,1-21,25). Je to sice poměrně neobvyklé, ale obhajitelné, a autorovy argumenty se jeví přesvědčivé. Podobně se habilitant musel vyrovnat s otázkou autorství evangelia, což se v odborné literatuře probírá dlouhá desítiletí. Zastáva názor, že evangelium Janovo, zväšťe jeho první podoba a koncepce je jistě spjata s milovaným učedníkem, i když v pozdějším procesu redakce procházelo několika etapami, než se v tomto edičním procesu forma

evangelia ustálila v dnešní podobě. Tak dosti tradiční názor na zrod evangelia staví do modernější podoby. Jeho pohled na datování evangelia se shoduje taktéž s názorem mnoha novozákonníků, jež vznik spisu určují rozmezím 90-125 let 1. století, snad nejbíže k období kolem roku 100. Při pokusech o určení pramenů evangelia se habilitant značně blíží dosti obšírnému poznání, že „rozhodně nemůže být prostým sepsáním vzpomínek očitého svědka“ (s.16), ale potvrzuje v něm tušené starší vrstvy, které se jistě opírají o autoritu očitého svědka a dotvářejí se v kolektivním myšlenkovém sebevědomí. Tak se autorovi daří spojit v úzadí stojícího milovaného učedníka a prameny předpokládaného očitého svědka, i když samotná koncepce evangelia pravděpodobně vychází ze základního rozvrhu Markova evangelia, zvláště v rozmezí mezi Janem Křtitelem a Ježíšovým ukřižováním o velикоčnících svátcích. Co se týče myšlenkového prostředí vzniku evangelia, habilitant ví o diskuzích významnějších teologů, o myšlenkových proudech Janova prostředí, včetně hermetismu a gnosticizmu, vyjadřuje se poměrně opatrně a jeho postoj sa výrazněji neprojevuje. O to více se dostává do popředí samotná mnohočetná teologie janovské církve, jenž je různorodě koncipována v mnoha menších i větších exegetických pasážích celého komentáře, kde se také objevují konfrontační roviny Ježíšova působení, resp. jeho učení a reakce jeho posluchačů z přímějšího prostředí.

Samotný exegetický rozbor jednotlivých perikop je koncipován pro komentáře příznačně. Tíhu výkladů nesou nejen výkladové texty, ale i hodnotné poznámky (dohromady něco přes 2100!), jimiž autor habilitace zvláště hodnocení jiných teologů potvrzuje, nebo vyvrací. Pěkným dodatkem jsou i bohaté různotematické exkursy (dohromady 63!), které však dobře zapadají do exegetovaných textů. Je správné, že ve svých výkladech a tvrzeních využívá svědectví nejstarších církevních teologů (Papias, Ireneus, Origenés, Eusebius, Augustinus, Hieronymus atd.), reformátorů (Luther, Calvin), klasiků (např. Bauer, Dodd, Bultmann, Barrett, Käsemann, Hengel, atd.) i modernějších autorů, ze kterých, jak se zdá, nejvíce ovlivnili autora kromě jiného zvláště novozákonníci Brown a Thyen. Cení se, že habilitant jako žák prof. Petra Pokorného zůstal věrný české novozákonní tradici a patřičně zužitkuje výdobytky svého učitele i této domácí teologické školy, jež i v řadě komentářů razí dál schůdnou a uznáníhodnou cestu.

Za klíčový považuji nejen způsob zpracování jednotlivých perikop a textů, ale zvláště chápání a interpretaci nejzákladnějších rysů Ježíšova sebeepochopení a sebeinterpretace, chápání vlastního poslání, jeho vztah k Otci jako jednotu Syna s Otcem, Ježíšova učení a samotného utrpení a dovršení jeho života, nebo také rozvinutí janovské pneumatologie. Jako oponent vyjadřuji uznání a vděk, že – jak je z jeho práce vidět - habilitant si byl plně vědom, jak komplexní výzkum si žádá tvorba komentáře s tolika teologickými konotacemi, a že k této výzvě se postavil s velikým rozhodnutím i osobním zánícením, což prozrazují některé jeho výroky a závěry. Logická struktura a formální stránka habilitační práce je přehledná. Metodologicky se autor v literárním zpracování janovských textů pohybuje celkem suverénně a dle zvyklosti příznačné pro dnešní komentární literaturu. Závěry svého výzkumu vyvozuje a implementuje do výkladů srozumitelně a vlastní myšlenky prezentuje přijatelným způsobem, na patřičné odborné úrovni. Z celkového pohledu je vidět, že habilitační práce je postavená na výzkumu dobrých pramenů. Všechny tyto skutečnosti prozrazují, že práce je dobře odborně zakotvena a její výsledky jsou spolehlivé. Svoji hodnotu má habilitační práce kromě jiného i v tom, že ve svém záběru a hloubce zpracovává hodnotné dobové i exegetické materiály a uvádí je do

takového kontextu, ve kterém je lze použít a dál rozvíjet nejen v oblasti výzkumu, ale také v akademické i kazatelské pedagogické praxi v církevním prostředí.

Při posuzování habilitační práce se pro obhajobu obvykle koncipují otázky nebo požadavky na doplnění, ze kterých uvádím alespoň tyto:

1. Po pěkném a různorodém vysvětlení janovského konceptu a smyslu znamení (σημείον) by bylo vhodné přejít z teoreticko-teologické roviny do roviny praktických dopadů a „úspěchů“ znamení, jak je kontrétně přijímalo, chápalo nebo odmítalo Ježíšovo prostředí. Do jaké míry splnili znamení svůj cíl? Jak vidí habilitant pyramidu témat/obsahu a úspěšnosti znamení?
2. Jak lze vyložit kritiku janovského Ježíše židovství a jeho otevřenost pohanské misii?
3. Můžeme předpokládat Ježíšovu počáteční snahu o možnou restauraci židovství (Jn 2), ale po tragických nesázích se Ježíš loučí s chrámem (umírá v čase zabíjení velikonočního beránka) a přijímá kříž, který se stává také řešením pro spásu světa?
4. Jakou úlohu mohla hrát zřejmá a vědomá číselná symbolika v evangeliu Jana?

Závěrem lze konstatovat, že Dr. Jan Roskovec jako habilitant vysoce splňuje všechny podmínky habilitačních prací. Komentářová analýza tohoto druhu v oblasti janovské teologie je dnes v našem prostředí nesmírně cenná a z vědeckého, pedagogického i z praktického hlediska užitečná a inspirativní. Na základě uvedeného navrhuji, aby předložená práce byla habilitační komisí i Vědeckou radou přijata, autor byl připuštěn k obhajobě a po jejím úspěšném absolvování mu byl udělen vědecko-pedagogický titul „doc.“, v zahraničí užíván jako „Dr.Habil“.

Debrecen, 24. března 2022

Prof. PhDr. ThDr. PaedDr. Imre Peres, PhD.
vedoucí Katedry Nového zákona DRHE